

ادبی ترجمه ده معادللیک معماسی

ذبیح الله دانشیار

پوهنمل، اوزبېک تیلی و ادبیاتی بۆلیمی، اجتماعی بیلیملر بیلیم اوی، جوزجان بیلیم یورتی، شرغان، افغانستان.

<http://orcid.org/0009-0000-9046-5079> - danishyar.tahiri2021@gmail.com

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱۱/۱۸ - تاریخ تأیید: ۱۴۰۳/۱۱/۱۰

قیسقر تمه

بو علمی-تحقیقی مقاله ده اوزبېک تیلیدن انگلیس تیلیگه ترجمه بدیعی اثرلرده گی ملّی اوزلیکنی و مدنیتنی انگلته دیگن سؤز، عباره و تورغون بیرکمه لرگه ماس معادل تاپیش معماسی، اصل نسخه ده گی معنایی و عباری کوزللیکلرنی ترجمه متن گه عکس ایتیریش اوچون ترجمان گه کپره کلی مهارت لر، ینگی ترجمانلر آره سیده بو ساحه ده بؤلگن کمچلیکلر، همده بو ساحه ده بؤلگن ایریم یوتوقلر حقیده بحث یوریتیلدی. طبیعی که، حاضرگی عصرده ترجمه صنعتی انچه ترقی ایتگن؛ بو صنعت آرقه لی تیللر آرا ایچکی باغله نیش کون سه یین کپنگه یماقده. بونده ی مناسبت اوزبېک تیلی یلن انگلیس تیلی آره سیده هم آله قچان باشلیب رواجلنماقده. شو مناسبت سبلی ایگی تیل وکیللری تامانیدن یازیلیب نشر ایتیلگن بدیعی و ادبی اثرلر اوزبېک تیلیدن انگلیس تیلیگه یا عکسینچه ترجمه قیلینگن. بونده ی اثرلر ایچیده افسکی یا معاصر شاعرلر و ادیلر اثرلری کپره دی. بو یپرده ایریم بدیعی اثر یا رومانلردن اؤرنک صفتیده مثاللر کپلتیریلیب محاکمه قیلندی. ترجمه متن یلن اصل نسخه سالیشتیریلیب، اونده گی کمچلیکلر بیلگینیب، اېنگک توغری وریتی پیشنهاد قیلندی. معلوم که، ترجمان ایگی تیل استادی بولیشی یلن بیرگه تیللرده گی اؤزارا فرقی و شابهت لرنی هم بیلیشی کپره ک. منبع تیلیده اوچره دیدیگن عبارلر، سینونیم و انتونیم سؤزلر و مقاللرگه معادل تاپیش مهارتیگه اېگه بولیشی کپره ک. بو جریان ترجمانندن کته مهارت طلب قیلدی.

آچر سؤزلر: اوزبېک تیلی، بدیعی ترجمه، ترجمان، رومان، ملّی روحت، معادللش.

Equivalence issue in literary Translation

Zabihullah Danishyar

Senior Teaching Assistant, Department of Uzbek Language and Literature, Faculty of Social Science,
Jawzjan University, Sheberghan, Afghanistan.

danishyar.tahiri2021@gmail.com - <http://orcid.org/0009-0000-9046-5079>

(Received:31/01/2024 - Accepted: 29/03/2024)

Abstract

This paper focused on the Equivalence issues of literary translation from Uzbek literature into English, the way makes it easier to bring the translated text closer to original, helps to find out the English equivalents of words, phrases and proverbs appeared in Uzbek literary books, the achievements and shortcomings in this field, and their causes. Translation industry is always known as the means of communication to interconnects the Languages by conveying a message written a language into another one. It has been long time literary books and novels are being translated from Uzbek language into English or vice versa. it is doing a great national-cultural concepts exchange of nations. The vital problem often faced in translation process is substituting the expression that holds the same concepts as the original. some translated books or novels are heavily affected this issue. if the translated text compared with original ones some mismatch or mistranslation extracted. Here, some parts of Uzbek-English translated text taken out of translation novel or books examined to highlight the mismatch or misplaced equivalents then propose the appropriate ones. obviously, translation is a complicated progress requiring translators a keen artist sense and extra vocabulary entries both in target and source languages. it is required translators to know the similarities or differences of both languages as well as equivalents of proverbs, synonymous and antonymous words or phrases appeared in original texts.

Keywords: *Uzbek Language, Translator, Novel, Literary Books, Equivalent, Proverbs Texts*

کیریش

بدیعی مترلرنی کوزە تیش و باشقه تیلگه ترجمه قیلیش مسأله سی اوزاق وقتدن بیری ترجمه عملیاتچیلری و نظریاتچیلری نینگ اعتبارینی اؤزینگه تارتکن، بو معما یوزە سیدن تورلی، بعضاً بیر بیرینگه ضد، علمی قرەشلر بیلدیریلگن. خصوصاً، ا.گ. اتکیند، ا. کشکین، ا. و. فیوداروف کبی تنیقلی عالمردی بدیعی ترجمه و باشقه تیللرده گی شعری و نثری مترلرنی ترجمه قیلیش معمالرینگه بیغیشلنگن اثرلری بیلن بو ساحه رواجینگه کتە حصه قوشکن.

بدیعی ترجمه عملیاتی اوزاق اؤتمیشده پیدا بؤلگن و رواجلنگن بؤلسه ده، اونینگ تاریخی و اؤزینگه خاص خصوصیتلری حقیده گی نظری قرەشلر، فقط حاضرگی دورده کؤپراق شکللیب، ترجمه فینگه اساس سالگن. اؤزبیک تیلده گی بدیعی اثرلرنی انگلیس تیلگه ترجمه قیلیش معماسی حاضرگی زمانده انچه کؤپ. چون، بدیعی ترجمه ترجمانندن کتە مهارت تیلەیدی (طاهراوف، ۱۹۹۸، ص. ۲۱). ایریم ترجمانلر بونده ی مهارتگه اېگه اېمس. بو علمی-تحقیقی مقاله نی یازیشدن هم اساسی هدف شوکبی مسأله لرنی حل اېتیشده بیر رهنما تیارلش دیر. بونینگ اهمیتی ترجمانلرگه اصل نسخه ده گی ملی روحیتنی سقلش اوچون اونگه ماس کبلەدیگن معادل تاپیشگه یاردم بېریش دیر. چون، ترجمه متنی اصلیتگه ماسلشتیریش اوچون ایکی تیلده گی ملی روحیتنی سقلەیدیگن عبارەلردن خبردار بؤلش کبره ک.

بو موضوع تۇغریسیده اؤزبیک تنیقلی عالمردی جمله دن گ. سلاموف، ش. شرافوف، ن. کاملوف و بیر قطار کپینگ وکیللر و ترجمه عالمردی مقاله لر یازگن. بیراق، باشقه تیللردن ترجمه صنعتی، ترجمان مهارتی و ترجمه نظریه سی اؤزبیک تیلدن انگلیس تیلگه ترجمه نی اؤرگنیشگه، اوندن هم جدیراق، متن توزیلمه لرینی قیاسی تحلیل قیلیشگه بېترلیچه اعتبار بېرمه گن. اؤزبیک و انگلیس نثریده علمی اثریره تیلیمه گن. بو تحقیقی ایش نینگ باشقه لردن فرقی شونده که، بو بېرده اصل نسخه ده گی معنایی گؤزلیکلرنی انگلته دیگن عبارەلرگه ماس معادل تاپیش یولی بحث آستینگه آینه دی. شونده، بیز اؤز ملی روحیتیمیز و مدینیت بایلیگیمیز بیلن باشقه لرنی تانیشتیریمیز (صدیقوف، ۱۹۳۶، ص. ۴۴).

قؤلینگیزده گی مقاله ده بدیعی ترجمه مسأله سی و ترجمانگه کبره کلی مهارتلر اوستیده بحث یوریتیلەدی. بو تحقیق اوچون اساسی سؤراقلر:

- اؤزبیک تیلده گی تورغون بیریکمەلرگه قنده ی ماس معادل تاپیش ممکن؟
- اؤزبیک تیلدن انگلیس تیلگه ترجمه بؤلگن بدیعی اثرلرده قنده ی کمچلیکلر کورینه دی؟
- مترلرنی ترجمه قیلیش عادی گینه بیر تیلده گی متنی شو تیل قاعده لریدن کبلیب چیقنن حالده باشقه تیلده گی متنگه اؤزگرتیریش اېمس. بونده گی سؤز بیریکمە، سینونیم سؤزلر، انتونیم سؤزلر، تورغون عبارەلر و کؤچمه معناده قؤلە نیلەدیگن ایریم سؤزلرگه ماس معادل تاپیش کبره ک

(جوره اوف، ۲۰۱۹، صص. ۷۱-۷۲).

مثلاً، سۆز باشقه تیلگه مورفیم لر، سۆز لر، عباره لر، گپلر یاردمیده ترجمه قیلینه دی. سۆزنینگ باشقه تیلگه قندهی ترجمه قیلینی شی ترجمه تیلی نینگ اؤزینگه خاص خصوصیتلریگه، اونینگ اسلوبی بایلیگیگه، سۆزنینگ کۆپلیک یا که بیرلیک بؤلشیگه باغلیق (سلام اوف، ۱۹۶۶، ص. ۲۷).

ترجمه اوچون تئلنگن سۆز قیسی قلم آغزه گی یا که ادبی گه منسوبلیگی، ترجمه تیلیده گی فعال سۆز لر قطاریگه کیرگنلیگی، بیریکمه حاصل قیلیده گی فعالیتیک درجه سی و باشقه بیر قطار عامللرگه باغلیق. لغت بایلیگی نینگ اساسینی تشکیل ایتو وچی نترل سۆزلرنینگ باشقه قتلملرده اؤزینگه خاص سینونیم و انتونیم لری موجود. شولردن ترجمان نینگ تېگیشلی اؤزینلرده اسلوب و معنادن فایده لینی شی ترجمه نینگ یوقاری صفتینی تأمینله دیدی.

بدیعی ترجمه ده معادللیک اهمیتی

ترجمه نینگ تۇغریلیگینی تأمینلشده قتلملر اؤرته سیده گی فرقلرنی تولیق عکس ایتیره آله دیگن مخصوص لغت توزیلمه سی ترجمه نظریه سی و سبکی نینگ هم نظری، هم عملی مسأله لرینی حل ایتیشده بی بها منبع بؤلیم خدمت قیلده دی. سۆزلرنینگ سبکی فرقلرنی کورسته دیگن و اولر حقیقه معلومات بېرووچی لغت نه فقط ترجمه نظریه سین، بلکه ترجمه نی تحریرلش نینگ اکثریت مسأله لرینی هم انیقلاشتیریشگه امکان بېرده دی. بو باره ده گی علمی ایزلیشلر ترجمه نظریه سی نینگ ضروری معمالرینی حل ایتیشده مهم اهمیت کسب ایتده دی (جوره اوف، ۲۰۱۹، صص. ۷۱-۷۲).

ترجمه ده گی اینگ کته معما بو مدنیتلر آره سیده گی فرقلرنی بیلش دیر. طبیعی که، هر بیر تیل اؤزینگه خاص سۆز و بیرکمه عباره لرگه اېگه. اؤزبیک تیلیده گی ایریم سۆز لر و عباره لرگه ماس معادل عیناً هم انگلیس تیلیده یوق. یزده گی ملی اؤزلیکنی انگلته دیگن عباره لر انگلیس تیلگه سۆز مه. سۆز ترجمه قیلینگنده معنیلرینی یوقاته دی. اولرنینگ مضمونینی انگلته دیگن عباره لرینی ترجمه تیلده تاپیش کبره ک. اوشبو عباره لر تۇغری و انیق ترجمه قیلیمه سه، اثر مضمونی یوقالیشی ممکن. چونکه، معین مدنیت اھالیسی بیرار نرسه گه اؤز نقطه ی نظریدن قره شه دی. معادل صفتیده کپلگن سۆز لر معادل بولمسلیگی ممکن. تورلی مدنیتلر تورلی یونه لیشلرگه اېگه. مثلاً، افغانستان و باشقه اؤرته آسیا مملکتلری مدنیتیده باغدارچیلیک، دهقانچیلیک، اوی حیوانلری و کونده لیک تورموش کته اهمیتگه اېگه بولسه ده، اروپا و امریکاده درآمد، پول، سیورت و امتیازلرگه کؤپراق اعتبار بېریله دی. بعضی جمعیتلر تخنیککی جهتدن کؤپراق رشد قیلگن، باشقه لری کمراق. بو فرق معین موضوعلرنی محاکمه قیلش اوچون ایشله تیلیشی ممکن

بؤلگن لغتلر سانیده نمایان بؤلهدی. بوندهی حالده، معناگه اساسلیب، تخنیکیی و تخنیکیی بؤلمهگن لغتلردن فایدهلنیش ممکن. اگر منبع تیل متنی یوقاری تکنالوژیلی جامعهدن عبارت بولسه، اونى باشقه تخنیکیی بؤلمهگن جامعہ تیلیگه ترجمه قیلیش قیین بؤلهدی (سلاموف، ۱۹۸۰، ص. ۱۲).

اؤزبیکچه عبارهلر نینگ انگلیسجه معادللری

اؤزبیک تیلیدهگی بدیعی اثرلرده اوچره ب توره دیگن ایریم بیرکمه یا عبارهلر انگلیس تیلیگه بوندهی ترجمه قیلینیشی کپرهک. عیناً، بوندهی عبارهلر معناسینی افادهلش اوچون اینگ مناسب معادل.

«خمیر اوچیدن پتیر» ("a drop in the ocean")

«بوکرینی گور توزه ته دی» ("a leopard can't change its spots")

«آغزیده کوموش قاشیق بیلن توغیلگن» ("to be born with silver spoon in one's")

("mouth")

«تؤیدن آلدین نغاره چلماق» ("don't count your chickens before they hatch")

«اؤیین بیلمهگن خاتینگه اوی تارلیگی بهانه» ("a bad workman blame his tools")

ترجمان اثرنی اؤز آنه تیلیگه ترجمه قیلیش اوچون؛ اولاً، اصل نسخه ماهیتینی تؤولیق انگلب بیتیشی، سؤنگ اونی باشقه چپت یا ملی تیلگه ترجمه قیلیشگه کیریشیشی کپرهک. اگر ترجمه واقعی ترجمه طلبیگه جواب بېرمسه، اؤقووچینی چلغیته دی. عکسینچه، اثر ماهرلیک بیلن ترجمه قیلینسه، ملی تاریخی رومانلریمیزی دنیانینگ چپت تیللریده اؤقیش امکانتی پیدا بؤلهدی. دېمک، ترجمه ینگى سوژه یا ژانر حاصل قیله دی. ادبیاتده ینگى بدیعی واسطهلر یره تیلهدی (Olimova, 2022, p. 34).

اؤزبیک تیلیگه خاص سؤزلرنینگ انگلیسجه ترجمه سی

ملی اثرلریمیزده اوچره دیدیگن ایریم سؤز یا که جمله لر متنده ملتیمیزگه خاص بؤلگن وضعیتینی یره ته دی. بو نازکلیکلرنی انگلش اوچون اؤزبیک ملتی نینگ وکیلی بولیش کپرهک. مثلاً، یگانه سؤز "بارک الله!" بیزنینگ مثالیمزدن کورینیب توریددی که، ایجادکار سؤزنی کیم ایتگنی، اونینگ جنسیتی و یاشی حقیده اؤقووچیگه هیچ قندهی معلومات بېرمسه هم، او گپ فاعلی نینگ اولوغ آدم اېکلینگینی آسان انگلب یتهدی. خودی شو حالتنی خارجیلیک اؤقووچیگه یتکزیش ترجمان نینگ حقیقی صنعتی دیر (سلاموف، ۲۰۰۷، ص. ۱۱۲).

«بارک الله، بو یردهگی ایشلردن عقل هورکه دی!»

“well, well, Local affairs can come in horror”

یا که باشقه مثالنی کوریب چیقینگ:

«فقیرننگ آستانه سینی نی مقصد بیلن سؤره دی؟»

بو مثالده «فقیر» سؤزی کمبغل اېمس، بلکه اؤزبېکچه کمتريکنی افاده لاولچی بیرینچی شخص آلاماشی (مېن) دیر. ترجمان بو حالتنی اؤقو وچيگه قويده گی معناده بیتکریشی کبره ک: Why are you here in my house? He asked slowly but with an unsatisfied tone.

اؤزبېک تیلیدن انگلیس تیلیگه ترجمه رومانلرده گی کمچیلیکلر

۲۰ عصرده ترجمه صنعتی تریاتی سبب، کۆپ بدیعی اثرلر و رومانلر اؤزبېک تیلیدن انگلیس تیلیگه ترجمه قیلینیب، نشر اېتیلدی. بونده ی رومانلرده بیزنینگ ملی روحیتیمیز عکس اېتگن. ترجمان اوشبو رومانلر ترجمه سی آرقه لی مولف مقصدی و اثر غایه سینی باشقه لرگه انعکاس بېره دی. بیز مثال صفتیده آی بېک نینگ «نویای رومانی» ترجمه سینی کوزه ته میز. بو رومان کۆپ تیللرگه ترجمه قیلینیب، دنیا خلقلری آره سیده کینگ ترقلگن. سؤنگگی پیتلرده رومان نینگ اؤزبېک تیلیدن انگلیس تیلیگه ترجمه قیلینیشی اؤزبېک تیلیدن انگلیس تیلیگه ترجمه عملیاتیده مهم واقعه بؤلدی. سببی، آی بېک ایجادی انگلیس کتابخانلری اوچون هنوزهم ینگى بیر مسأله. ترجمان اؤشه دور قیافه سینی ترجمه تیلیگه خودی اصل نسخه ده گیدېک عکس اېتیشنی مقصد قیلیب قویگن. بو مقصدنی عملگه آشیریش، البته، ترجمان و اونینگ مهارتیگه باغلیق. درحقیقت، آی بېک نینگ انگلیس تیلیده گی «نویای» رومانی اصلیت کبی طبعی و تأثیرچن بؤلیب، ترجمان نینگ ایزلنیشلری، بدیعی مهارتی ثمره سی دیر.

یازووی رومانده بویوک شاعر سیمای تلقینی آرقه لی خلقیمیزنینگ ۱۵ عصر تاریخی نینگ مرکب منظره سینی چیزگن. آی بېک نویای نینگ بویوک فضیلتلرینی مکمل تصویرلر بېرگن. رومانده گی بو بدیعی برکمالیک نویای حیاتی نینگ برچه باسقیچلری تصویرلنگن صحنه لرده اؤز افاده سینی تاپگن (سلام اوف، ۲۰۰۷، ص. ۶۲).

ترجمان ترجمه جریانده ادبی ایجادی نینگ نظارت و بدیعی خصوصیتلرینی چوقور انگلیسی، اثرده گی اوبرز لر نینگ صفتیگه علیحده اعتبار بېریشی کبره ک. شونینگ اوچون هم «نویای» رومانده سلطان مراد، ارسلان قل، زین الدین و مجید الدین کبی یارقین سیمالرنینگ قیته ایشلنگنی مؤلفدن بویوک متفکر حیاتی و ایجادینی تدقیقاتچی صفتیده اؤرگنیشنی تقاضا اېته دی. ترجمانگه هم خودی شونده ی طلبلر بار. چونکه، نویای سیماسی و کیمیلیگینی حس قیلمسدن توریب، اؤزگه آدم لرگه توشینتیریشنی امکان سیزلیگی طبعی. انقراغی، مدیتلر اؤرته سیده گی فرقلر ترجمانندن چوقور تیلشناسلیک بیلیمگه اېگه بؤلیش بیلن بیرگه خلقلر مدیتیدن خبردار بؤلیشنی هم طلب قیله دی. مثلاً، اؤزبېک مدیتی معیارلری البته که، امریکا مدیتی و فرهنگی دن فرق قیله دی.

رومانده یوقاریده گیلردن تشقیری اونینگ اسلویینی بایتیب تورو وچی سینونیملر، بیریکمه

عبارلەر، ماقاللار بارلىقى و اولرگە مەدال تاپىش ترجمان نىنگ لغت بايلىقى قىچەلىك باي بۇلىشى كېرەكلىگىنى كۆرستەدى؛ لېكىن شۇنى ھەم ايتىش كېرەككە، ترجمان ايرىم ھالردە سىنونيەمىك واسطەلر اۋرنىگە لېكسىك تىكرارلردن فايدەلنەدى (فولاداۋف، ۱۹۶۷، ص. ۱۲۶).

لېكسىك تىكرارلر مەبەتتى سىقىش اوچون قۇللىنىشىنى و بو پەيدە نىنگ بىند ايجىدەگى گېلرە يقال كۆرىنىپ تۇرەدى. جەملەر قاتارىدە مەلۇم بىر سۆزنىنگ قۇللىنىشى اونى گې نىنگ مەركىزىگە ايلتىرەدى و شو بىلەن تىنگلاۋچى نىنگ ھەم، سۆزلاۋچى نىنگ ھەم دقتىنى شو سۆزگە قەتەدى. بۇندن تىقىرى، او آر قەلى گېلر اۋزارا باغلەنەدى (موسى اوف، ۲۰۰۵، ص. ۱۰۹).

مثلاً: «مەنە او بىر زۇم قاتىب باشىنى اوشلەدى-آق سلە قىپ-قىزىل قانگە بۇلىدى. الامان ھەقىرىب چوۋاس سالرکن، يەرەدار ەملدار درختلر آرەسىدە غايىب بۇلدى.. عجب واقەلر بۇلماقەدە. خلق نىنگ ھەقىقت طلب قىلگن آوازىدن بوتون ھەرات لىرەدە.. شوق بىلەن دەدى سلطانمەراد... اولوسكە نې يامانلىك قىلىمىز؟- بې پروالىك بىلەن سۇردى تۇغان بېك.» (آى بېك، ۲۰۰۴، ص. ۴۰).

كېلىرىلگن مەئالە كۆرىنىپ تۇرىدىكى، خلق و مەلت كېسى سىنونيەم سۆزلر ايشلەتلىگن. بىراق ترجمە جريانىدە سىنونيەمىك سۆزلر اېمىس، بلكە يوقارىدە ايتىپ اۋتلىگن لېكسىك تىكرارلش قۇللىنىلگن:

“He stopped for a second and grabbed his head, his white turban was drowned in blood. the broke cries of joy, he was wounded, managed to hide behind trees... there is an extraordinary thing going on outside. the people demand justice. Sultonmura said excitedly what have I done wrong to the people? togonbek asked quietly?”

آى بېك نىنگ «نوايى رومانى» نى ترجمە قىلىش جريانىدە ادب نىنگ عدالتلى شاه و خلق، نوايى و خلق، نوايى و اوروش، نوايى و مەنىت، نوايى و خلقلر بىرلىكى كېسى مەئالەلرنىنگ بدىيە تلىقنىگە دوچ كېلەمىز. بۇندە شاعر سىماسى آر قەلى نوايى سىماسىنى خار جىلىكلرگە گۇدەلتىرىش، زامانداشلىرى اوچون مەھم، كېلەجك اولادلر اوچون ەبىرت بۇلەدىگن اجتماعى-فلسفى قەشلىرىنى ترغىب اېتىشگە ھەركەت قىلىش ۋەلىفەسى يوكلەتلىگن.

تارىخى اثرلر كۆپىنچە شەرى شەكلدە يازىلىشىنى بىلەمىز. بىراق كۆپلر اثرلر نەمەدن نەشە ترجمە قىلىنلگن. نەرى ترجمە نىنگ و ھەم شەرى ترجمە نىنگ اۋزىگە خاس قىنچىلىكلرى بار. كۆپىنچە شەرى ترجمە دە سۆزنىنگ تىلىنىشى، اونىنگ اوزونلىكى ياكە قىسقىلەگى، اونىنگ تەركىبىدەگى ھەر بىر اونلى و اونداش ھەل قىلوۋچى رۇل اۋىنەيدى، دەگن فەكرگە دوچ كېلەمىز. بىراق نەرى ترجمە نىنگ ھەم اۋزىگە خاس مەركب تامانلرى باركە، يوقارىدەگى مەئالردن كۆرىنىپ تۇرىدىكى، ترجمە جريانىدە سۆزلر مەنا و اسلوب جەھەتدن بىر-بىرىگە ماس كېلەدى؛ بىر-بىرىنى

المشتریش، معادل عباره لرنی تاپیش، مخصوص سینتکتیک واسطه لریره تیش کپره ک (محمدجان اوف، ۱۹۸۵، ص. ۱۳۴).

بعضاً اثرنی ترجمه قیلیده ترجمان ایکی تیل اؤرنیگه اوچ یاکه اوندن آرتیق تیل بیلن ایشلیگه تۇغری کپله دی. خصوصاً، «نوبی» ده فارس-تاجیک تیلیده گی شعرلرنی اوچره ته میز: هیچ کس را نزد خود نگداشتی، این دو شاخی گاو خر هر داشتی.

کپلیریلگن مثالدن کؤرینیب توریدی که، بو حالت بیزینگک وظیفه میزنی ایکی برابر آشیره دی. اهندی ترجمانندن فقط اؤزبیک و انگلیس تیللریده ایشلی طلب قیلینه دی:

If a donkey has ox's horns,
It would not let anybody come close to it.

اونینگ اؤزبیک تیلیگه قوبیده گیچه ترجمه قیلینگینی کوریشیمیز ممکن:

اگر ایشکنی هؤکیز کبی شاخلری بؤلسه،
هیچ کیم اونگه تېگمسیلگی کپره ک ابدی.

معلوم که، ایلگری اؤزبیک ادیلری نینگ اثرلری روس تیلیگه ترجمه قیلینگن. آی بیک نینگ «نوبی» رومانی انگلیس تیلیگه بی واسطه ترجمه قیلینگن ایلک تجربه دیر. اثر مضمونی هر تامانله تۇغری ترجمه قیلینگن بؤلسه ده، بعضی اؤرینلرده نانیقلیکلر، اصل نسخه دن چتگه چیقیشلر هم اوچره ب توره دی. اوشبو رومان نینگ اصل نسخه سی ترجمه سی بیلن قیاسلنسه، ترجمه نینگ ایریم قسملریده ملی اؤزلیکنی بوزیش حالتلیگه گواه بوله میز. مثلاً، اصل نسخه ده: «منه بونده بیر کته سلله لی باشینی اوزلیکسیز چه یقب، کؤزلرنی چیرت یومگن حالده غونغیل عربیاتی یادله دیدی» (آی بیک، ۲۰۰۴، ص. ۷).

ترجمه سی:

"Here one could also see one of them with his book on his knees learning by heart the book called "arabiyot" with his eyes closed "

constantly shaking his head in a " «کته سلله لی باشینی اوزلیکسیز چه یقب»

("big turban

سؤزلری ترجمه تیلیده توشیب قالگن و معناسی اؤزگرگن «چوچیتلیگن یاغ و قاوریلگن گوشت هیدی دماغلریگه اوریلدی.» (the palate). (آی بیک، ۲۰۰۴، ص. ۲۳)

ترجمه تیلیده گپ نینگ معناسی بوتونله ی اؤزگرگن. «They all heated the oil and fried meat» عباره سینی اؤزبیکچه گه ترجمه قیلسک، «اولر همه سی یاغنی قیزدیردیلر و گوشتنی قاوردیلر» دېگن معنای بیلدیره دی.

یاکه اصل نسخه ده: «دوست یارلر ییغیلیشیب چغیر ایچیب موزیک و رقصلر بیلن تانگ آتیره دیلر.» (آی بېک، ۲۰۰۴، ص. ۲۸).

ترجمه ده:

“They gathered together with their friends and drunk alcohol, listened to music and watched dances: in short they has a good time”.

یوقاریده گی مثالده گی «چغیر» سۆزی تیلگه «شراب» دېب ترجمه قیلینگن بولیب، اونینگ ملی معناسی انگلیس تیلده یوقالگن. اصل نسخه دن تشقیری: «اوزاق کپنگشدن سؤنگ بیران معقول چاره تاپیلمه گچ یاغاچده ی قاتگن، جانسیز، تقیر پؤستکده حجره توریده اوتیرگن علاوالدین کیچ گینه گوده سی بیلن بینگیل گینه قوزغلیب اوزون پیچی آسیلگن کته سلله لی باشینی چه یقه دی» (آی بېک، ۲۰۰۴، ص. ۲۹). ترجمه سی:

“After a long discussion they could not find any solution and then Aloiddin who was sitting on the top of the room moved and shook his head”.

یوقاریده گی گیده گی «یاغاچده ی قاتگن جانسیز تقیر پؤستکده و کیچکینه گوده سی بیلن بینگیل گینه، اوزین پیچی آسیلگن کته سلله لی» سۆزلری ترجمه ده اوز عکسینی تاپمه گن و ملی معنایی یوقالگن.

اصل متنده: «اگر قصیده شاعری بولسم ابدی، خاقان ابن خاقان سلطان حسین بايقرا حضرتلریگه بیر بی مثل قصیده یازیب، جناب عالیدن شاهانه سرپالر آلر ابدیم، چونکه عین وقتی: ایکی هفته مقدم اول جناب نینگ مبارک باشلریگه همایون قوشی قوندی، کؤنگیللری برقرار بولدی. او شاعرلرگه سخاوت نینگ یبتی دروازه سینی آچیشلریگه امین من.» (آی بېک، ۲۰۰۴، ص. ۳۳) ترجمه سی:

“If I were a poet of ode I would write an ode to Sultan Husain Boyqaro and would get royal clothes and praises, because two weeks ago he was appointed as a king and he calmed down a lot. I am completely sure that he will praise and respect poets now”.

اؤزبېک و انگلیس تیلده گی متلرنی سالیشتیرسک، «خاقان ابن خاقان حضرتلریگه، اول جناب نینگ مبارک باشلریگه همایون قوشی قوندی» سۆزلری ترجمه تیلده اوز عکسینی تاپمه گن، اصل نطقده گی اؤزبېکچه حرمت و ملیلیک توپغوسی یوقالگن.

یاکه اصلیده: «بوتون هرات حسرتده اویغاندی» «All Herat woke up in the mountains» دېب ترجمه قیلینگن و مضمونی بوتونله ی اؤزگرگن.

نتیجه

خلاصه قیلیب ایتگنده، ترجمان نینگ مهارتی اینگ مهم خصوصیت بولیب، او هم اثر درجه سینی تولدیره آله دی. اگر ترجمان یترلی بیلیم و تجربه گه اېگه بولمسه، ترجمه نینگ تولیق

چقیشى قین بۆله دی. اگر بو ایکی صفت یبترلیچه بۆلسه، کیفیت سیز اثرلرنی هم ایجادی اصوللردن و مهارتلردن فایده لنگن حالده هنرمندلیک و کیفیتلی کۆرینیسه ترجمه قیلیش و اؤقوچی نینگ احتیاجلرینی تۆلیق قاندریش ممکن.

ملی اتمه لرنی اؤزبېک تیلیگه ترجمه قیلیش انگلیس تیلیگه معلوم مهارت و اعتبار طلب قیله دی، دېگن خلاصه گه کېلیش ممکن. شونده ی اېکن، ترجمان اېنگ اولاملی ایجاد روحینی بیتکزیشگه حرکت قیلیشی کېره ک، دېب اؤیله یمیز. و. گالیش اوف نینگ «ترجمه ده متن هم معنی کېی ضرور» دېگن فکرنی علمی ایشده کېلتیریلگن مثاللر هم اثباتلیدی.

اگر ترجمه ده فقط لغتگه اعتبار قره تیلگن بۆلسه، اونده ملی روحیت یوق. بیراق ترجمه ده اتمه لرنی فقط نامینی توشونتیرمسدن بېریش هم جاهللیک دیر. هر ایکیسی هم ترجمه ده عکس اېتیشی کېره ک، چونکه ملی روحنی اسره ش ترجمان نینگ ذمه سیده.

یوقاریده تیلگه آلینگن ترجمه نینگ مهم مسأله لری هر دایم هم اؤز اهمیتینی یوقاتمه گن. اصل نسخه دن ترجمه تیلیگه قنچه لیک کۆپ ترجمه قیلینسه، شونچه کۆپ تنقید قیلینه دی و ترجمه نظریه سی بؤیچه ینگ قاعده لر، کۆرستمه لر، توصیه لر یره تیش اوچون اساس بۆله دی.

منبع و مأخذلر

- آی بېک. (۲۰۰۴). *نوابی رومانی*. تاشکېنت: شرق نشریاتی.
- جوره اوه، مملکت. (۲۰۱۹). *ادبی ترجمه اصوللری*. تاشکېنت: فن نشریاتی.
- طاهراوف، غیب الله. (۱۹۹۸). *ترجمه تشویشلری*. تاشکېنت: ادبیات و صنعت نشریاتی.
- شریف اوف، جمعه نیاز. (۱۹۶۵). *اؤزبېکستانده ترجمه تاریخی*. تاشکېنت: فن نشریاتی.
- محمدجان اوف، سیدالله. (۱۹۸۵). *اؤزبېکستانده بدیعی ترجمه تاریخی*. تاشکېنت: فن نشریاتی.
- صدیق اوف، سلام جان. (۱۹۳۶). *ادبی ترجمه صنعتی*. تاشکېنت: اؤزدو نشریاتی.
- سلام اوف، غیب الله. (۱۹۶۶). *تیل و ترجمه*. تاشکېنت: فن نشریاتی.
- سلام اوف، غیب الله. (۱۹۸۰). *ادبی عنعنه و بدیعی ترجمه*. تاشکېنت: فن نشریاتی.
- سلام اوف، فاضل جان. (۲۰۰۷). *ترجمه نظریاتی و عملیاتی*. تاشکېنت: فنلر اکادیمیسی.
- فولاداوف، یوسف. (۱۹۶۷). *بدیعی اثرده ناملر ترجمه سی*. تاشکېنت: فن نشریاتی.